

ЩОДО НАПРЯМІВ ДЕРЖАВНОЇ ПОЛІТИКИ У СФЕРІ БОРОТЬБИ З ОРГАНІЗОВАНОЮ ЗЛОЧИННІСТЮ

Федосова О.В.

*кандидат юридичних наук, старший науковий співробітник, головний науковий співробітник науково-дослідної лабораторії з проблем протидії злочинності Харківського національного університету внутрішніх справ
м. Харків, Україна*

Михайлова Ю.О.

*кандидат юридичних наук, старший науковий співробітник, провідний науковий співробітник науково-дослідної лабораторії з проблем протидії злочинності Харківського національного університету внутрішніх справ
м. Харків, Україна*

Сучасна організована злочинність як чинник політичної і економічної нестабільності у суспільстві становить пряму загрозу національній безпеці держави. Проникаючи в органи законодавчої влади й державного управління, у правоохоронні та судові установи, організована злочинність поширює свої інтереси, посягаючи на цілий комплекс найбільш значущих соціальних цінностей, таких як: життя і здоров'я, честь і гідність, недоторканність і безпека людини, економічна стабільність, публічна безпека і порядок тощо.

Розуміючи важливість та небезпечність цього соціального явища 21 жовтня 2011 року Указом Президента України було схвалено «Концепцію державної політики у сфері боротьби з організованою злочинністю», яка визначила низку заходів, спрямованих на зменшення проявів організованої злочинності, зміцнення соціальної та політичної стабільності в державі, зростання довіри інститутів громадянського суспільства до органів державної влади, підвищення рівня захищеності громадян від злочинних посягань [1]. Зазначена Концепція передбачає реалізацію цих заходів протягом 2011–2017 років.

Аналіз криміногенної ситуації в державі свідчить, що організовані злочинні формування модернізуються, змінюють свої види, виходять за межі національних кордонів однієї держави, набувають транскордонний і транснаціональний характер. У зв'язку з цим виникла нагальна необхідність у продовженні низки послідовних організаційно-управлінських заходів, що

сприятимуть створенню національної системи боротьби з організованою злочинністю як складової системи забезпечення національної безпеки України.

Необхідно відмітити важливу роль науковців в галузі теорії оперативно-розшукової діяльності, кримінального процесу та криміналістики, серед яких Л.І. Аркуша, В.М. Варцаба, О.М. Джужа, О.Ф. Долженков, В.О. Коновалова, В.П. Корж, М.В. Корнієнко, М.А. Погорецький, Б.В. Щур та ін., які у своїх працях висвітлювали різні теоретичні, правові та організаційні аспекти боротьби з організованою злочинністю [2, 3]. Однак, незважаючи на значний внесок названих вчених у теоретичне осмислення сутнісного аналізу та організаційно-правових основ боротьби з організованою злочинністю в Україні постала реальна потреба в оновленні державної політики та прийняття на державному рівні низки стратегічних напрямів боротьби з організованою злочинністю, які б відповідали сучасній обстановці та тенденціям її розвитку.

Важливим кроком у цьому напрямі, на наш погляд, є розробка оновленої Концепції реалізації державної політики у сфері боротьби з організованою злочинністю (далі – Концепція), що поєднує розрахований на тривалий період комплекс заходів, у тому числі організаційно-правових, не тільки щодо активізації боротьби з організованою злочинністю, а й щодо усунення підґрунтя та обставин, що сприяють цьому явищу.

У зв'язку з цим, пріоритетом державної політики повинні стати чітко визначені напрями боротьби з організованою злочинністю такі як:

1. Вивчення та аналіз реального стану і тенденцій організованої злочинності в державі, з'ясування причин та умов, що сприяють її поширенню в Україні.
2. Удосконалення нормативно-правового забезпечення боротьби з організованою злочинністю.
3. Розроблення методів та способів боротьби з організованою злочинністю з урахуванням сучасних загроз.
4. Визначення чіткого кола суб'єктів, діяльність яких спрямована на боротьбу з організованою злочинністю.

5. Поліпшення рівня матеріального, ресурсного, технічного, інформаційно-аналітичного забезпечення спеціально уповноважених суб'єктів боротьби з організованою злочинністю, а також підвищення рівня їх фахової кваліфікації.

6. Посилення взаємодії правоохоронних органів з громадськістю у сфері боротьби з організованою злочинністю.

7. Налагодження міжнародного співробітництва у сфері боротьби з організованою злочинністю.

Слід зазначити, що реалізація зазначених напрямів можлива лише за умови чіткого визначення кола спеціально уповноважених суб'єктів та їх адміністративно-правового статусу, що, у свою чергу, дозволить зрозуміти місце, роль та значення кожного з них у процесі боротьби з організованою злочинністю, порядок їх взаємодії один з одним.

Зазначимо, що державна політика у сфері боротьби з організованою злочинністю повинна мати постійний послідовний характер. Тому, продовжуючи роботу у цьому напрямі та визначаючи пріоритетні завдання для суб'єктів боротьби з організованою злочинністю на наступні роки, вважаємо за своєчасне та доцільне при розробці нової Концепції звернути увагу на ті аспекти, які не були охоплені діючою Концепцією. Серед них проблеми протидії: організованим злочинним угрупованням екстремістської спрямованості; транснаціональної організованої злочинності, кіберзлочинності, оскільки останнім часом спостерігається небезпечна тенденція – посилення взаємозв'язку між кіберзлочинністю та організованою злочинністю. Важливим кроком на шляху боротьби з кіберзлочинністю стало затвердження Указом Президента України від 15 березня 2016 року № 96/2016 «Стратегії кібербезпеки України» [4].

Узагальнюючи викладене та враховуючі останні зміни у законодавстві України, що відображені у положеннях Угоди про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони від 27.06.2014, Стратегії національної безпеки України від 06.05.2015, Концепції розвитку сектору безпеки і оборони України від 04.03.2016, 6-ї доповіді про хід виконання Україною Плану дій щодо лібералізації ЄС візового режиму для України від

18.12.2015, Державної програми розвитку транскордонного співробітництва на 2016-2020 роки від 23.08.2016 перед державою постала необхідність:

- забезпечити передачу більшості правоохоронних функцій (в т.ч. щодо протидії організованої злочинності), крім боротьби зі злочинами проти основ національної безпеки, від Служби безпеки України до правоохоронних органів, зокрема Національної поліції України;

- запровадити системну протидію організованій економічній злочинності та «тінізації» економіки на основі формування переваг легальної господарської діяльності та водночас консолідації інституційних спроможностей фінансових, податкових, митних та правоохоронних органів, виявлення активів організованих злочинних угруповань та їх конфіскації;

- на основі Концепції державної політики у сфері боротьби з організованою злочинністю у кожному регіоні розробити програми правових, організаційних і практичних заходів щодо детінізації економіки, припинення криміналізації економічної сфери, захисту фінансової і банківської систем, паливно-енергетичного та агропромислового комплексів від злочинних посягань;

- запровадити дієвий механізм протидії фактам незаконного великомасштабного вивезення закордон суб'єктами господарювання стратегічної сировини, матеріалів, продукції тощо;

- посилити комплекс організаційно-практичних заходів, спрямованих на виявлення каналів незаконного обігу вогнепальної зброї, боєприпасів та вибухових речовин, а також запобігання злочинним посяганням проти особи та суспільства із застосуванням зброї та вибухових пристроїв;

- забезпечити систематичний моніторинг кіберпростору з метою своєчасного виявлення та запобігання кіберзагрозам різного рівня (кіберзагрози воєнного характеру, кібершпигунство, кібертероризм, кіберзлочинність), з боку організованих злочинних угруповань а також їх нейтралізації;

- вжити дієвих заходів щодо боротьби з нелегальною міграцією, незаконним переправленням нелегальних мігрантів через державний кордон та торгівлею людьми, у тому числі щодо методів боротьби з організованими

злочинними групами, що здійснюють незаконне переправлення нелегальних мігрантів через державний кордон та торгівлю людьми, а також захисту жертв таких злочинів;

- впровадити систему ефективної взаємодії правоохоронних органів України та сусідніх держав з метою боротьби з організованою злочинністю в прикордонних регіонах;

- розширювати спектр кримінологічних досліджень структурних елементів організованої злочинності, закономірностей її функціонування. Це є необхідним для формування комплексної характеристики цього виду злочинної діяльності в цілому та її окремих видів, розробки на цій основі відповідних методичних рекомендацій щодо протидії усім проявам організованої злочинності.

Звичайно, запропонований перелік заходів не вичерпує всіх важливих аспектів формування ефективної системи протидії організованій злочинності, але їх запровадження, подальша розробка та втілення в життя є одним із перспективних напрямів діяльності у сфері наукового пошуку, законотворчого процесу та правозастосовної діяльності.

Література:

1. Концепція державної політики у сфері боротьби з організованою злочинністю: Указ Президента України від 21.10.2011 № 1000/2011 // Офіційний сайт Верховної Ради України. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1000/2011>

2. Корнієнко М.В. Організована злочинність в Україні: сучасний стан, кримінологічна характеристика, заходи протидії. – К.: Фонд Юрнауки, 2004. – 300 с.

3. Погорецький М. А. Організована злочинність в Україні: тенденції розвитку та заходи протидії [Електронний ресурс] / М. А. Погорецький // Боротьба з організованою злочинністю і корупцією (теорія і практика). - 2007. - Вип. 16. - С. 99-110. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/boz_2007_16_9

4. Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 27 січня 2016 року «Про Стратегію кібербезпеки України»: Указ Президента України від

15.03.2016 року № 96/2016 // Офіційний сайт Верховної Ради України. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/96/2016>